

Omgaan met kansarmoede in de secundaire (en hoge-) school

Enkele mogelijkheden tot actie (bron: Cego -bewerkt)

Kostenbeleid

Kosten lopen snel op: PC, internet, inktpatronen, werkmateriaal (voor beroepsrichtingen vaak duur) schoolboeken, schoolmateriaal (kopieën, agenda, schooltas, rekenmachine, passer, sportkleden...), schooluitstappen (Parijs, Londen, ...), grotere reizen (Italië, Griekenland, ...). Een beperkt inkomen betekent voor de meeste kansarme gezinnen hét knelpunt in de contacten met de school.

Aandachtspunten of suggesties

- Afspraken maken om de tact en de discretie altijd te bewaken (contacten rechtstreeks met de ouders en niet via de kinderen/jongeren als het om betaalproblemen gaat).
- De financiële inspanning van de ouders binnen de perken houden
- Bijkomende zaken niet inschakelen in het basispakket
- Organiseren van gespreide betalingen voor grotere bedragen
- Nagaan hoe, wanneer en hoeveel schoolfoto's genomen worden
- Bepalen wanneer de directie en andere diensten worden ingeschakeld bij niet betalen
- De onkosten in september en december/januari spreiden (zijn de duurste maanden)
- Schooluitstappen spreiden
- Zet de "sociale kas" van de school discreet en gericht in naar de meest kwetsbare gezinnen en vergeet niet diegenen die vanuit schaamte niet zelf de problemen aankaarten

Communicatie met ouders

"De ouders van die jongeren, die je zou willen zien, krijg je nooit te zien, en dat is zo frustrerend..."

Sommige ouders komen niet naar school voor een oudercontact, een rapportbespreking, ... Ze schamen zich soms. Ze zijn bang voor de minder goede resultaten van hun kind, ze weten niet wat de verschillende codes op het rapport willen zeggen. Ze zijn angstig omdat men denkt dat men niet zo goed kan praten als de leerkracht. De eigen vroegere negatiever schoolervaringen komen weer naar boven...

Leerkrachten hebben het op zo'n momenten vaak moeilijk. Ook voor hen is dit een pijnmoment. Hoe slaag je erin alle ouders evenveel aandacht te geven, ook aan de minder mondige? Hoe krijg je het voor elkaar dat ouders elkaar evenwaardig benaderen? Hoe ga je om met de grote(re) kwetsbaarheid, het taalgebruik, met verschil in waarden en handelen?

Aandachtspunten of suggesties

- Bouw vanaf de start van het schooljaar een vertrouwensrelatie op door je niet te beperken tot formele contacten, maar probeer ook de informele contactmomenten ten volle te benutten
- Een gespecialiseerd inschrijvingsteam met ervaren leerkrachten kan van in den beginne veel ondervangen. Pols bij inschrijving bij alle ouders ook naar speciale leernoden, familiale en andere problemen, nood aan gespreide betalingen
- Nodig bij 'slecht- nieuws- gesprekken' altijd beide ouders uit; dit zorgt ervoor dat beiden op hetzelfde moment dezelfde informatie krijgen of informeer beide ouders digitaal of schriftelijk op dezelfde manier.
- Bereid het gesprek goed voor: wat wil je over de jongere weten, wat wil je zelf weten, wat wil je bereiken met het gesprek, welke afspraken wil je maken

- Neem de tijd om naar hen te luisteren en om naar hun beleving te peilen en zorg ervoor dat er in het gesprek een evenwicht is tussen luisteren naar de ouders en zelf praten
- Geef ook de positieve boodschappen over de jongere mee
- Probeer regelmatig bij de ouders na te gaan of jouw boodschappen overkomen zoals jij ze bedoelt en maak heel concrete afspraken
- Ga indien mogelijk en gewenst op huisbezoek en bouw een vertrouwensrelatie op
- Bied steeds de mogelijkheid aan om info ook op papier en via post te krijgen. Niet iedereen heeft altijd internet ter beschikking

13 trucs voor een laagdrempelige brief (bron: Klasse.be)

- Geef je brief een titel. Behandel geen verschillende onderwerpen in één brief.
- Maak korte zinnen. Vermijd samengestelde zinnen.
- Gebruik geen moeilijke woorden.
- Zorg voor alinea's die de tekst logisch en stap voor stap opbouwen.
- Gebruik actieve zinnen in plaats van passieve: 'De kostprijs zal op de maandelijkse factuur verrekend worden' wordt 'We zetten het op de rekening'.
- Zet het onderwerp voorop in de zin.
- Schrijf zo direct mogelijk: 'De leerlingen mogen een rugzakje meebrengen' wordt 'De leerling brengt een rugzak mee'.
- Gebruik geen afkortingen of letterwoorden of leg ze uit als je ze gebruikt (CLB, ASO ...).
- Gebruik een groot lettertype.
- Schrijf getallen altijd in cijfers.
- Zorg voor voldoende regelafstand.
- Zet niets cursief.
- Gebruik pictogrammen of nog beter illustraties om de tekst te ondersteunen.
(Op zoek naar meer tips om een eenvoudige brief te schrijven? Of je wilt aan de slag met pictogrammen? Vind inspiratie op www.klasse.be/leraren/help)

Werken in de klas

De aangeboden leerinhouden zijn voor jongeren soms onherkenbaar en levensvreemd. Ze sluiten niet aan bij hun leefwereld. De handboeken, verhalen, opdrachten, vragen ... zijn vaak onrealistisch en bieden niet direct identificatiemogelijkheden.

Tegelijk wordt er onvoldoende ingespeeld op de sociale bagage en de soms sterk ontwikkelde zelfredzaamheid. Deze stellen hen nochtans dikwijls in staat om zich in het onderwijs te beredderen. Hier liggen kansen voor leerkrachten, kansen om het zelfvertrouwen en zelfwaarde gevoel van de leerlingen te ondersteunen.

Aandachtspunten of suggesties

- Het onderwijs laten aansluiten bij concrete ervaringen: zorgen voor concreet materiaal, bezoeken in de buurt plannen
- Ouders, buurt, diensten uit de omgeving betrekken bij het schoolgebeuren
- Nuttige zaken aanleren zodat 'leren' echt zin krijgt – praktische zaken voor de toekomst, om op eigen benen te staan.
- Inspelen op herkenbare activiteiten uit hun leefwereld

- Zorgen voor afwisseling tussen fysieke en mentale inspanning en ontspanning
- Jongeren actiever betrekken bij het leerproces door variatie in de werkvormen – zelfstandig werk, groepswerk, zelfevaluatie – en ze hierbij ondersteunen
- Voldoende gradaties en differentiatie inbouwen zodat de angst om te falen kleiner wordt
-

Tips om te doen (Albert Janssens, leerkracht, auteur “Een eerlijke kans”)

Wees erkennend

Geloof in de mogelijkheden van het kind, zijn omgeving en van jezelf!

Wees authentiek als leerkracht

Ga in interactie vanuit evenwaardigheid (macht >< gezag)

Beperk de druk op wat thuis moet gebeuren

Nederigheid als basishouding omwille van de onbekende leefwereld van gezinnen in armoede

Vermijd medelijden, betutteling, opzichtelijke hulp

Aandacht voor jongeren tijdens vrije momenten

Heel wat ervaringen, belevingen, gevoelens die verborgen bleven, komen tijdens de vrije momenten op verschillende manieren tot uiting. We zien jongeren uit kansarme gezinnen die zich juist daar ontladend opstellen. Anderen kruipen als het ware weg, vereenzamen, vermijden het contact met andere jongeren en worden daardoor gemeden. Soms worden ze gepest omwille van hun voorkomen, taal of ze worden lastig gevallen met roddels over hun familie. Soms pesten ze zelf en hanteren ze stoer gedrag als middel om zichzelf te beschermen. Het gedrag, roept soms negatieve verwachtingen op van leerkrachten en kinderen.

Aandachtspunten of suggesties

- Kansen bieden tot motorische ontlading. Voldoende beweging op school helpt veel problemen van de baan en zorgt voor betere schoolresultaten en ontwikkeling van extra talenten blijkt uit wereldwijd onderzoek
- Bied als school (waar nodig in samenwerking met andere instanties) een gevarieerd aanbod aan tijdens de vrije momenten
- Het (zowel positief als negatief) sociaal gedrag van jongeren observeren en bespreken
- Aandacht hebben voor wie gepest wordt, wanneer en door wie
- Oog, oor en tijd hebben voor het oplossen van conflicten
- Bij problemen met hygiëne zeer discreet ingrijpen
- De sociale competentie helpen ontwikkelen: tonen hoe je binnen in een groep kunt geraken, ze over de drempel helpen als ze graag ergens willen bij zijn, jongeren bewust maken van de effecten van hun gedrag,...